

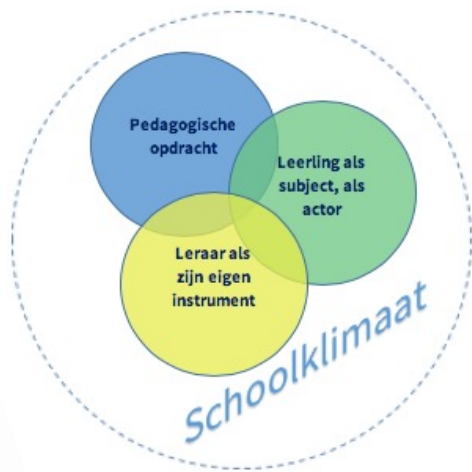
Bevorderen van kansengelijkheid door 'Cultureel Responsief Lesgeven'

Bevorderen van kansengelijkheid door 'Cultureel Responsief Lesgeven'

Farida Yahyaoui- Aitikne & Jan Jaap Hubeek

Stichting NIVOZ sterkt leraren, schoolleiders, bestuurders en opleiders in de uitvoering van hun pedagogische opdracht

Bevorderen van kansengelijkheid door 'Cultureel Responsief Lesgeven'

Opdracht

$$56 \times 14 =$$

Cultureel Responsief Lesgeven (CRL)

Een benadering die de culturele achtergrond van leerlingen als een waardevolle bron van leren ziet.

Docenten maken actief gebruik van de unieke culturele ervaringen en perspectieven die leerlingen meebrengen in de klas door deze achtergronden te integreren in de lesstof, communicatie en interacties, zodat de inhoud relevanter wordt voor alle leerlingen.¹

¹Alhanachi, Sabrina. *Creating Space for Culturally Responsive Teaching: A multi-method study in Dutch secondary education*. Promotieonderzoek, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2023.

Context

- Onderwijs is altijd cultureel responsief;
- Slechts 17% van de Nederlandse docenten voelt zich goed voorbereid op lesgeven in cultureel diverse/meertalige klassen¹;
- Leerlingen met een migratieachtergrond:
  - voelen zich relatief minder vaak thuis op school²;
  - krijgen relatief vaker te maken met lage verwachtingen en onderadvisering³;
  - krijgen relatief vaker te maken met stagediscriminatie⁴;
  - krijgen relatief vaker te maken met systemische ongelijkheid⁵.
- CRL gaat niet alleen over etnische of religieuze cultuur, maar ook over thuis- en subculturen zoals straatcultuur.

¹ OECD's Teaching and Learning International Survey (TALIS 2018)

² SCP, DUO, GGD & Trimbos Instituut

³ Inspectie van het Onderwijs, SCP, ResearchNed, Universiteit Utrecht, NRO (Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek)

⁴ Inspectie van het Onderwijs, Art. 1, Radar, KIS, UvA, CBS & TNO

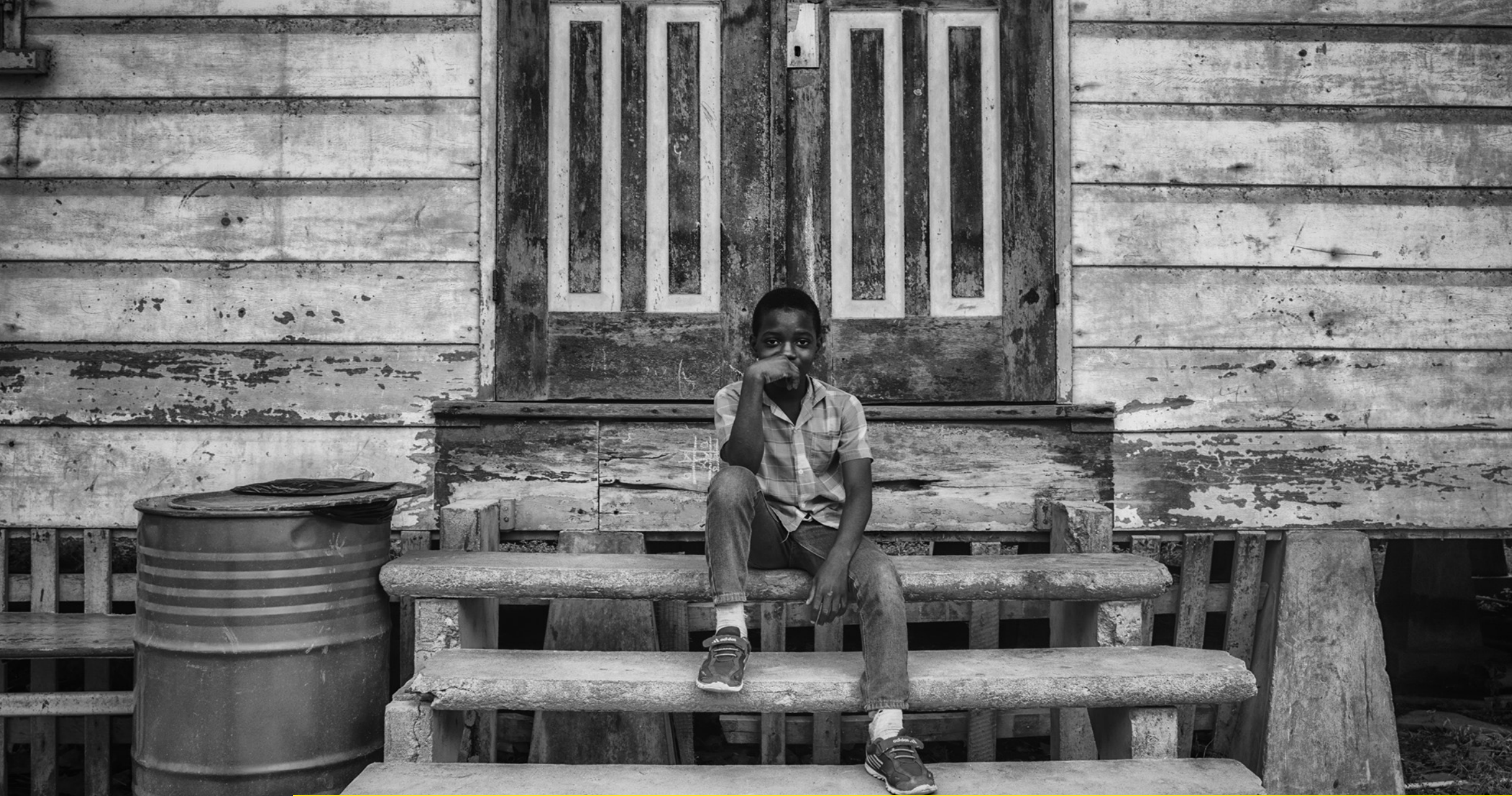
⁵ Inspectie van het onderwijs, SCP, CPB, UvA, KIS, ResearchNed

Culturele achtergrond als bron voor leren

- CRL draagt bij aan:
  - verhoogde motivatie en betrokkenheid;
  - verbeterde leerprestaties;
  - een betere docent-leerling relatie;
  - een positief zelfbeeld, zelfvertrouwen en identiteitsontwikkeling;
  - een sense of belonging en emotionele verbondenheid;
  - échte inclusiviteit.
- CRL vraagt om:
  - Bewustzijn van de verschillende normen, waarden, perspectieven, ervaringen, voorkennis, etc.;
  - Bereidheid om aan te sluiten bij de leefwereld van leerlingen in:
    - lesinhouden;
    - lesinstructie;
    - communicatie;
    - contact met je leerlingen.

Ontwikkelen van cultureel responsieve competenties

- Positieve overtuigingen:
  - Bewustwording van en kritische reflectie op eigen overtuigingen, houding en kennis t.a.v. diversiteit;
  - Ontwikkelen van een positieve grondhouding t.a.v. diversiteit en de potentie ervan voor betere samenwerkingen, lesinhouden en leeruitkomsten.
- Open houding:
  - Openstaan voor andere perspectieven incl. bereidbaarheid om eigen oordeel bij te stellen;
  - Pro-actieve houding: leren over de ander (interesse in culturele schatten) en jezelf (hoe kleurt en beïnvloedt jouw eigen (culturele) achtergrond jouw doen en denken)?
- Kennis van diverse achtergronden:
  - Ontwikkelen van een kennisbasis over verschillende culturen breder dan feestdagen en culinaire gewoontes: denkers, filosofen, wetenschappelijke kennis, onderwijsontwikkelingen, etc.;
  - Leerling als kennisbron: bron van culturele schatten, maar ook toetssteen;
  - Ontwikkelen van empathie en inlevingsvermogen: in hoeverre ben je in staat de wereld door de ogen van een ander te bekijken?

Ontwikkelen van cultureel responsieve competenties

- Positieve overtuigingen:
  - Bewustwording van en kritische reflectie op eigen overtuigingen, houding en kennis t.a.v. diversiteit;
  - Ontwikkelen van een positieve grondhouding t.a.v. diversiteit en de potentie ervan voor betere samenwerkingen, lesinhouden en leeruitkomsten.
- Open houding:
  - Openstaan voor andere perspectieven incl. bereidbaarheid om eigen oordeel bij te stellen;
  - Pro-actieve houding: leren over de ander (interesse in culturele schatten) en jezelf (hoe kleurt en beïnvloedt jouw eigen (culturele) achtergrond jouw doen en denken)?
- Kennis van diverse achtergronden:
  - Ontwikkelen van een kennisbasis over verschillende culturen breder dan feestdagen en culinaire gewoontes: denkers, filosofen, wetenschappelijke kennis, onderwijsontwikkelingen, etc.;
  - Leerling als kennisbron: bron van culturele schatten, maar ook toetssteen;
  - Ontwikkelen van empathie en inlevingsvermogen: in hoeverre ben je in staat de wereld door de ogen van een ander te bekijken?

Reflectieopdracht

Hoe kleurt en beïnvloedt jouw eigen (culturele) achtergrond jouw doen en denken?

Welke normen en waarden heb jij in je opvoeding meegekregen?

In wat voor soort omgeving ben jij zelf opgegroeid?

Hoe is jouw achtergrond van invloed op jouw manier van lesgeven en de relaties die je met leerlingen aangaat (of juist niet aangaat)?

Heb je weleens een opmerking gemaakt waarmee je iemand onbedoeld uitsloot? Wat gebeurde er precies en wat deed dit met de ander en met jezelf?

....

Cultureel responsief curriculum

- Formeel curriculum: boeken, lesplannen, etc.:
  - Lesmateriaal vrij van vooroordelen en voor zover toch aanwezig: bespreken en ontkrachten;
  - Inhoud en illustraties zijn een afspiegeling van de leerlingen;
  - Thema's als racisme en discriminatie bespreken;
  - Continue check of de culturele achtergrond van alle leerlingen een plek heeft in het onderwijs;
  - Bewustzijn van het perspectief van waaruit een thema of onderwerp wordt onderwezen: is er ruimte voor counter narratives?
- Symbolisch curriculum: fysieke ruimte:
  - Afbeeldingen, symbolen en rolmodellen die aan de muur hangen;
  - Inrichting en aankleding.
- Maatschappelijk curriculum: actualiteiten en (sociale) media:
  - Kritisch bevragen van de informatie die leerlingen (onbewust) meekrijgen vanuit (sociale) media, incl. media gericht op entertainment.

NIVOZ-onderwijsavonden 2024-2025

25 september 2024 Theater Maitland, Driebergen
Stijn Sieckelinck & Melvin Kolf
*Pedagogisch verbinden in tijden van polycrisis.
Door de ogen van een jongerenwerker en lector*

21 november 2024 Dokhuis, Rotterdam
Tina Rahimy
*Temperaturen van spreken: over ambigue
leermeesters en onloochenbare inspiratoren*

15 januari 2025 Utrechts Stedelijk Gymnasium, Utrecht
Kees Klomp
*De plek der moeite: hoe maak je hoopvol
verbinding met de wereld?*

12 februari 2025 Leidsche Rijn College, Utrecht
Milio van de Kamp
*Voorbij de dominante normen: hoe verbind
je je met elke leerling?*

24 april 2025 ISK Ithaka, Utrecht
Sabrina Alhanachi
Culturele responsiviteit: verbindend en bemoedigend

4 juni 2025 Dokhuis, Rotterdam
Hans Schnitzler
Vorming in vloeibare en digitale tijden

NIVOZ

Werkplaats

*19 november 2024 – 14 januari 2025 – 4 maart 2025
in Dokhuis Rotterdam*

Sabrina Alhanachi en Anouk Liebrand
pedagogiek van de gelijkheid

Onderwijsavond

24 april 2025 op ISK Ithaka in Utrecht

Sabrina Alhanachi
*Culturele responsiviteit:
verbindend en bemoedigend*

stichting **nivoz**

Alternatieve bronnen:

www.10keermeergeschiedenis.nl

www.1001inventions.com

www.fawaka.nl

Alles nog even rustig nalezen?

www.nivoz.nl → cultureel responsief lesgeven

(<https://nivoz.nl/nl/een-cultureel-responsieve-leraar-hoe-word-ik-het-en-wat-vraagt-het>)

